

Heller dialog enn skroting av forskning

Eivind Meland

Institutt for global helse og samfunnsmedisin, Universitetet i Bergen

Eivind.Meland@uib.no

Begrepet «foreldrefremmedgjøring» er langt mer anerkjent enn Jan Stokkebekk og hans medforfattere vil ha det til.

Eivind Meland (Foto: David Jahanlu)

Stokkebekk har elleve fagpersoner med seg på et debattinnlegg som oppfordrer myndighetsorganer og rettsvesenet til å skrote «foreldrefremmedgjøring» som gyldig begrep og erfaring (Stokkebekk, Steinsvåg et al., 2023).

Forfatterne påberoper seg FN og deres menneskerettsorganisasjons (Human Rights Council, HRC) støtte til en slik operasjon. Jeg spør meg om de kjenner innholdet i den rapporten som Reem Alsalem har skrevet som HRCs «special rapporteur» (Alsalem, 2023), om de kjenner bakgrunn og arbeidsmetode som ble brukt ved utarbeidelsen av rapporten, og om de har forstått hvilken formell status dette dokumentet har i FN-systemet?

Reem Alsalem hadde før utarbeidelsen av rapporten vært en kjent aktiv forkjemper for å diskreditere foreldrefremmedgjøring (FF) med påstander om at det truet kvinner og barns troverdighet når de har vært utsatt for vold og misbruk. I desember 2022 sendte hun ut en invitasjon som var preget av hennes egne ideologiske fordommer, og ba aktører internasjonalt om å rapportere om hvordan henvisninger til FF ikke bare underminerte kvinners rettsstilling, men også representerte en egen form for vold mot kvinner og barn (Alsalem, 2022).

Hvem polariserer?

Alsalem mottok rapporter internasjonalt fra aktører med beslektet ideologisk utgangspunkt som hun selv, men også rapporter og forskningsdokumentasjon fra hundrevis av andre aktører som tilbakeviste hennes forutinntatthet. I utarbeidelsen av rapporten har hun kun tatt med rapporter som støttet hennes eget ideologiske utgangspunkt.

I utarbeidelsen av rapporten har hun kun tatt med rapporter som støttet hennes eget ideologiske utgangspunkt.

FN har ikke anerkjent rapporten fra Alsalem som uttrykk for organisasjonens ståsted. I en e-post fra HRC til World Parents Organization skriver de: «Kindly note that the Special Rapporteurs serve in an individual capacity, independent of the United Nations and any other organization or government.» Når Stokkebekk og medarbeidere skriver at dette er FNs syn på foreldrefremmedgjøring, misbruker de en kilde. I akademiet kaller vi slikt uredelighet og fusk. Leserne kan selv ta stilling til Stokkebekks påstander om at det er jeg som bidrar til en polarisert debatt om konflikter i forbindelse med samlivsbrudd.

Forfatterkollegiet påstår at FF ikke er anerkjent i noen profesjonelle eller vitenskapelige organisasjoner. Dette er også én av mange falske påstander i Alsalems rapport. Bare i USA er begrepet anerkjent av the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry (1997); the Association of Family and Conciliation Courts (2005, 2019, 2022); the National Council of Juvenile and Family Court Judges (AFCC & NCJFCJ) (2022); the American Academy of Matrimonial Lawyers (2015); og the American Academy of Pediatrics (Cohen & Weitzman, 2016). I tillegg er det behandlet i et stort antall anerkjente lærebøker i rettspsykologi som for eksempel American Psychology Associations lærebok (Ackerman & Gould, 2015).

Domfellelser

Den europeiske menneskerettsdomstolen har mange domfellelser med henvisning til FF og beslektede begrep:

- Bordeianu v. Moldova, Application No. 49868/08
- Mincheva v. Bulgaria, Application No. 21558/03
- Piazzi v. Italy, Application No. 36168/09
- K.B. and Others v. Croatia, Application No. 36216/13
- Aneva and Others v. Bulgaria, Application No. 66997/13
- I.S. and Others v. Malta, Application No. 9410/20

Jeg og mange med meg ønsker å bygge bro i et splittet fagmiljø. Det er ikke maktpåliggende for oss å bruke begrepet FF hvis vi finner mer dekkende begreper. Stokkebekk anerkjenner at mange samlivskonflikter preges av den dynamikken som er karakteristisk for FF. Han foreslår «triangulering» (en tett og usunn koalisjon mellom en forelder og barn mot den andre forelderen) som et alternativ. Begrepet har vært brukt i familierapien i flere tiår.

Vi har et stort samfunnsproblem knyttet til destruktive samlivskonflikter.

Jeg er usikker på om det er mindre stigmatiserende enn FF? Triangulering gjør heller ikke forskjell på om barn rettmessig tar avstand fra en forelder eller er manipulert til å ta avstand fra en forelder som de tidligere har hatt et tillitsfullt forhold til. «Undertrykkende kontroll» er et begrep som anerkjennes i fagmiljøer som arbeider med familievold. Det er muligens et samlende begrep, men er en beskrivelse av dynamikken som leder til FF, ikke av resultatet.

Samfunnsproblem

Vi har et stort samfunnsproblem knyttet til destruktive samlivskonflikter. Myndighetsorganer som barne-, familievern og rettsvesen fungerer mange ganger dysfunksjonelt ved at de anerkjenner kun den ene part i slike konflikter og psykopatologiserer den andre part. I Stokkebecks ph.d.-oppgave advarer han mot slik dysfunksjonalitet. I en egen artikkel beskriver han ganske presist dynamikken som noen ganger leder til FF. Han anerkjenner samværsforelderen som en person som posisjonerer seg rettmessig som moralsk aktør i samlivskonflikter (Stokkebekk, Törrönen et al., 2023).

Vi trenger dialog mellom ulike perspektiver. Det prøver vi å få til i den forestående internasjonale konferansen som Parental Alienation Study Group (PASG) arrangerer i Oslo 5.–6. september 2024. Jan Stokkebekk og andre i forfattergruppen inviteres til å sende inn bidrag og delta aktivt på konferansen.

Merknad: Forfatteren er medlem av Foreningen 2 Foreldre og Mannsforum

Referanser

- Ackerman, M. J. & Gould, J. W. (2015). Child custody and access. I B. L. Cutler & P. A. Zapf (Red.), APA handbook of forensic psychology (s. 425–457). American Psychological Association.
- Alsalem, R. (2022). Call for inputs – Custody cases, violence against women and violence against children. <https://www.ohchr.org/en/calls-for-input/2022/call-inputs-custody-cases-violence-against-women-and-violence-against-children>
- Alsalem, R. (2023). Custody, violence against women and violence against children. Report of the Special Rapporteur on violence against women and girls, its causes and consequences, Reem Alsalem. Human Rights Council. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G23/070/18/PDF/G2307018.pdf?OpenElement>
- Stokkebekk, J., Steinsvåg, P. Ø., Nordvik, T., Eikrem, T., Holt, T., Nordanger, D. & al. (2023). «Foreldrefremmedgjøring» bør skrotes. Tidsskrift for Norsk psykologforening, <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2023/09/foreldrefremmedgjoering-bor-skrotes>. <https://psykologtidsskriftet.no/debatt/2023/09/foreldrefremmedgjoering-bor-skrotes>
- Stokkebekk, J., Törrönen, J., Emery, R. E., Iversen, A. C. & Hollekim, R. (2023). The Heroic Savior, the Jungle Guide and the Beacon Amidst a Fog of Uncertainty: Agency of Fathers in Prolonged Postdivorce Conflicts and Their Positioning of Children. *Divorce & Remarriage*, 63(7 - 8), 526–548. <https://doi.org/10.1080/10502556.2023.2175556>